

Strategi för hållbar konsumtion

Tryck: Elanders, oktober 2016

Foto: Maskot/Folio (omslag, sida 6, 8, 9, 10), Finansdepartementet (sida 5, 7, 10)

Produktion: Finansdepartementet/Kommunikationsavdelningen

Artikelnr.: Fi 2016:6

Strategi för hållbar konsumtion

Hur kan konsumtionen göras mer hållbar? Hur kan det bli lättare för oss konsumenter att göra klimatsmarta val? Det är några av de frågor som står i fokus i regeringens strategi för hållbar konsumtion. Målet är att strategin ska bidra till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Öka kunskapen och fördjupa samarbetet

Kunskaperna om konsumtionens konsekvenser för miljön behöver stärkas, och samarbeten fördjupas på olika nivåer i samhället.

Forum för miljösmart konsumtion

Regeringen vill inrätta ett nytt forum som ska samla aktörer som på olika sätt kan bidra till en mer miljösmart konsumtion och livsstil. Forumet ska arbeta med att sprida goda exempel och ta fram lösningar på hur konsumtionen kan bli mer hållbar. Konsumentverket kommer att ansvara för forumet och samverka med andra berörda myndigheter. I budgetpropositionen för 2017 föreslår regeringen en satsning på 43 miljoner kronor till och med 2020 och därefter 9 miljoner kronor per år för Konsumentverkets arbete för en miljömässigt hållbar konsumtion. Till forumet ska kopplas ett

nätverk för att främja ett aktivt samarbete med forskare, näringslivet, länsstyrelser, kommuner och landsting samt det civila samhället.

Miljöfokus i skolan

Skolan har en viktig roll när det gäller att öka kunskaperna om konsumtion och miljö hos barn och unga. Regeringen vill ge Konsumentverket i uppdrag att i samverkan med andra berörda aktörer underlätta undervisningen om konsumtionens påverkan på miljön, exempelvis genom att verka för att skolmaterial och förslag på lektionsupplägg finns lättillgängligt.

Stimulera hållbara sätt att konsumera

Som konsumenter kan vi bidra till en miljömässigt hållbar konsumtion genom att ändra våra beteenden. Men många av oss upplever ofta hinder i form av bland annat brist på information. Även kostnader, vanor, tidsbrist och påverkan från omgivningen ligger ofta till grund för våra köpbeslut och andra beteendemönster.

Miljösmarta beteendemönster

Regeringen föreslår att Konsumentverket får ett särskilt uppdrag att verka för en mer miljösmart konsumtion och livsstil. I uppdraget ingår att på olika sätt underlätta och stimulera val av de ur miljösynpunkt bästa alternativen, så kallad nudging. Arbetet ska vara kopplat till forumet och samordnas med de insatser som görs för att förbättra miljöinformationen i upplysningstjänsten Hallå konsument.

Delningsekonomi i positiv utveckling

Regeringen har gett en utredare i uppdrag att göra en kartläggning, analysera olika användares rätts-

liga ställning och resonera kring eventuella behov av åtgärder för att främja en positiv utveckling av delningsekonomin.

Effektivare miljömärkning

Avgörande för ett bra genomslag för miljömärkningen är, vid sidan av konsumenternas förtroende, att den håller jämna steg med utvecklingen på marknaden. Regeringen vill verka för effektiva tredjepartscertifierade miljömärkningar som får bra genomslag bland företag och konsumenter, även internationellt. Regeringen kommer att samråda med berörda aktörer om miljömärkningens potential och förutsättningar inför kommande åtgärder.

Effektivisera resursanvändningen

Att återanvända i stället för att köpa nytt bidrar till en mer hållbar livsstil och innebär stora vinster för miljön.

Varor som håller längre

För att stimulera återanvändning av varor föreslår regeringen en sänkning av momsen från 25 procent till 12 procent för reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne. En skattereduktion införs för reparation och underhåll av vitvaror som utförs i bostaden. Regeringen verkar även för att krav på varors hållbarhet utifrån ekodesigndirektivet ska ställas på fler produktgrupper och för att information om möjligheter till reparationer ska lämnas.

Cirkulär ekonomi

Regeringen verkar på flera olika sätt för att underlätta utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. Förutom att driva på inom EU:s arbe-

te har regeringen gett en utredare i uppdrag att föreslå styrmedel som ska främja en cirkulär ekonomi, bland annat underlätta återanvändning av varor genom till exempel handel med begagnade varor samt reparationer och uppgradering av varor.

Hållbar avfallshantering

Det avfallsförebyggande arbetet fokuserar bland annat på mat, textilier, elektronik och byggande. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att lämna förslag till en reviderad nationell avfallsplan för åren 2018-2023. Inom EU driver regeringen på för att produkter ska utformas på ett sätt som underlättar återvinning.

Förbättra företagens information om hållbarhetsarbete

Konsumenter kan genom efterfrågan och engagemang påverka företag i en mer hållbar riktning. Men då krävs tydlig information om företagens hållbarhetsarbete, bland annat om vilka miljöhänsyn som tas.

Företagens och finansmarknadens hållbarhetsarbete

Regeringen har föreslagit nya regler som innebär att stora företag ska rapportera om hur de arbetar med hållbarhetsfrågor, exempelvis miljö, mänskliga rättigheter och motverkande av korruption. Den finansiella sektorn är betydelsefull för möjligheterna att nå hållbarhetsrelaterade mål. En utredning har föreslagit åtgärder som förbättrar jämförbarheten när det gäller vilka hållbarhetsaspekter som beaktas i fondförvaltningen som bland annat går ut på nya och skärpta informationskrav. Som ett led i arbetet med att pröva frågan om Sverige ska bli ett föregångsland för fri och rättvis handel har synpunkter inhämtats från det civila samhället och vidare åtgärder övervägs.

Hårdare tag mot falska miljöpåståenden

Miljöpåståenden används allt oftare i marknadsföringen. Ibland kan vi konsumenter dock bli vilseledda vad gäller vilka miljöhänsyn företagen faktiskt har tagit. EU-kommissionen har tagit fram särskilda riktlinjer om miljöpåståenden i marknadsföring. Konsumentverket har beställt en studie som visar hur miljöargument används och på vilka marknader. Studien ska ligga till grund för myndighetens tillsyn på området. Konsumentverket har även fått möjlighet att omedelbart kunna stoppa företag som ägnar sig åt otillåten marknadsföring, exempelvis felaktiga miljöpåståenden.

Fasa ut skadliga kemikalier

I regeringens miljöarbete ingår åtgärder för en giftfri miljö och för att minska riskerna med kemikalier i vår vardag. Barn är extra utsatta för farliga kemikalier och är därför särskilt prioriterade.

En giftfri vardag

Kemikalieinspektionen har fått förnyat uppdrag att arbeta med handlingsplanen för en giftfri vardag, vilket inkluderar att bidra till en effektiv reglering av kemikalier på EU-nivå. Regeringen verkar inom EU för att farliga kemikalier ska fasas ut ur det cirkulära

kretsloppet så tidigt som möjligt. Regeringen har föreslagit en punktskatt på farliga kemikalier i viss elektronik. Särskilda insatser görs också när det gäller bland annat mikroplaster. Ett förslag om att inrätta ett kunskapscentrum för att få fram alternativ till farliga kemikalier utreds för närvarande.

Öka tryggheten för alla konsumenter

Att stärka den sociala hållbarheten handlar bland annat om att uppmärksamma konsumenters olika förutsättningar, bland annat utifrån ekonomi, ålder, kön, funktionsnedsättning eller andra personliga omständigheter.

Arbete mot överskuldsättning

Regeringen presenterade hösten 2015 en strategi för att motverka överskuldsättning. Strategin innehåller bland annat en förstärkt skuldsaneringsverksamhet och uppdrag till Konsumentverket att ta fram rekommendationer för den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Konsumentverket har även fått i uppdrag att i samarbete med Kronofogdemyndigheten och Finansinspektionen verka för en fördjupad samverkan med olika aktörer som kan bidra till att personer som har eller riskerar att få problem med skulder kan få hjälp med att få ordning på sin ekonomiska situation. Regeringen kommer hösten 2016 att ta emot ett utredningsförslag om en mer ansvarsfull marknad för snabbblån och andra konsumentkrediter. Spellicensutredningen analyserar för närvarande om för-

budet mot spel på kredit behöver skärpas för att bland annat motverka överskuldsättning till följd av spel och lotterier.

Konsumenters olika förutsättningar

Vissa konsumenter är mer utsatta än andra för påträngande affärsmetoder, vilket i högre utsträckning bör beaktas i samband med lagstiftning nationellt och inom EU. Frågan kan bland annat bli aktuell i samband med den kommande översynen av EU:s konsumentskyddslagstiftning och i samband med åtgärder som handlar om att främja en mer hållbar konsumtion. Frågor som rör konsumenters olika förutsättningar kommer också att uppmärksammas i samband med uppföljningar av det samlade konsumentstödet.

Fokusera på livsmedel, transporter och boende

Inom arbetet med hållbar konsumtion finns tre områden som är extra viktiga – vilka livsmedel vi konsumerar, vilka transportsätt vi väljer och hur vi bor. Dessa områden orsakar tillsammans de största utsläppen från vår privata konsumtion. Genom att förändra våra beteenden mot ett mer hållbart förhållningssätt inom dessa områden gynnas såväl miljö och hälsa som hushållens ekonomi. Forumet för miljösmart konsumtion kommer att spela en viktig roll i detta sammanhang.

Hållbara livsmedel

Konsumtionen av livsmedel, bland annat kött, står för en stor del av klimatpåverkan från oss konsumenter. Regeringen arbetar för närvarande med en livsmedelsstrategi. Regeringen vill även se en ursprungsmärkning av kött på restauranger och i storkök.

Hållbart boende

Drift och underhåll samt ny- och ombyggnation av bostäder har betydande konsekvenser för miljö, hälsa och hushållsekonomin. Energiförbrukningen i bostaden påverkas både av valet av produkter och hur de används. En hel

del arbete har genomförts och pågår: En ny EU-gemensam energimärkning av hushållsapparater är på väg, regeringen arbetar aktivt för tydliga energi- och miljökrav utifrån ekodesigndirektivet, de kommunala energi- och klimatrådgivarna ska kunna ge målgruppsanpassat stöd, ett forum för smarta elnät har inrättats och ett system med skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el har införts.

Hållbara transporter

En rad insatser görs för att främja att enskilda personer färdas med kollektivtrafik, cykel eller till fots: Satsningar görs för att förbättra

kollektivtrafiken på landsbygden och statliga stöd ges för kommunernas arbete med hållbara städer och kollektivtrafik i tätort. Satsningar har gjorts för att främja cykling och en cykelstrategi håller på att tas fram. Dessutom föreslås ytterligare stöd till lokala klimatinvesteringar, exempelvis satsningar på laddstolpar och biogas. Regeringen arbetar med utredningsförslag om ett bonus-malus-system där fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid premieras vid inköpstillfället genom en bonus medan fordon med relativt höga utsläpp av koldioxid betalar högre skatt. Under hösten 2016 ska en statlig utredning överlämnas föreslag om skatt på flygresor till regeringen.

Regeringskansliet

Finansdepartementet

Tel: 08-405 10 00

E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se